

NED. TANDHEELKUNDIG GENOOTSCHAP

VERGADERING VAN 13 MAART 1927 OPENINGSREDE VAN DEN VOORZITTER, DEN HEER J. SANDERS E^{ZN}.

Dames en Heeren!

Nu mij voor de eerste maal het voorrecht te beurt valt, als Uw voorzitter eene vergadering van deze oudste der Nederlandsche tandheelkundige vereenigingen te mogen openen, wil ik dit niet doen, zonder een korte beschouwing te wijden aan de bekende ongelukkige wetjes van 1925 en '26, regelende eene bevoegdheid tot uitoefening der volledige tandprothese door eene categorie van tandtechnici.

Ons Genootschap heeft zich, terecht, met de actie naar aanleiding van de desbetreffende wetsvoorstellen niet daadwerkelijk bemoeid, omdat het deze bij onze zusterorganisatie, de Ned. Mij. tot Bevord. der Tandh. in goede handen wist.

Nu echter door het aannemen in de Staten-Generaal van het „verbeterwetje” van 1926 deze aangelegenheid haar beslag gekregen heeft, zou ik het een verzuim achten, wanneer ik U niet zou wijzen, op de door haar veranderde positie der tandheelkunde in ons land en vooral ook op de mentaliteit van de wetgevende macht, welke aan deze wetjes het aanzijn gaf.

Ik behoef hier aan den inhoud en de strekking der beide wetten met niet meer dan enkele woorden te herinneren. Gij allen kent ze, zoowel als de tot nu toe gevolgde uitvoering: De wet van 1925 bedoelde een overgangsmaatregel te treffen ten behoeve van hen, van wie door de wijziging in 1913 van de wet op de uitoefening der tandheelkunst ontwijfelbaar was komen vast te staan, dat zij, zonder recht daartoe te hebben,

een door de wet beschermd beroep geheel of ten deele uitoefenden, maar die desondanks daarmee waren voortgegaan.

Nu de rechterlijke macht in de laatste jaren niet steeds meer deze personen ongemoeid liet, vond de toenmalige Minister van Arbeid, Aalberse, aanleiding tot het voorstel om, als overgangmaatregel, dezen personen de wettelijke bevoegdheid toe te kennen tot het blijven uitoefenen van hun beroep. Tot het verkrijgen van deze bevoegdheid zouden deze tandtechnici aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen, welke o.a. een zekeren waarborg zouden bieden voor hunne bekwaamheid, en zij zouden hebben te bewijzen — hetgeen bij het voorgestelde karakter der wet als bij de wet van 1913 verzuimde overgangmaatregel, vanzelfsprekend was, — dat zij vóór dat jaar inderdaad de volledige tandprothese als beroep uitoefenden.

Ondanks de ernstige bezwaren tegen dat wetsvoorstel-Aalberse zoowel van geneeskundige als tandheeskundige zijde ingebracht, gingen de Staten-Generaal met het voorstel accoord. De bezwaren werden niet zoo ernstig genomen, vooral ook, omdat het hier een kleine categorie van personen zou betreffen, 10 of 15, hoogstens 20.

Het is bekend, op welke niet nader te kwalificeeren wijze door het Departement van Arbeid, onder verantwoordelijkheid van de opvolgende Ministers Koolen en Slotemaker de Bruine, deze wet werd uitgevoerd; ik behoef er geen woord van te zeggen. De behandeling der interpellatie in de Tweede Kamer van Mevrouw de Vries—Bruins liet geen plaats voor twijfel, hoe ook dit wetgevend lichaam dacht over de wijze, waarop ten deze de Uitvoerende Macht zich van haar taak gekweten had.

Een voorstel tot maatregelen van redres kon niet uitblijven. Dit moest de betrokken Minister toen wel inzien. En binnen eenige weken werd het voorstel van wet van 1926 ingediend, beogende de gevolgen van de slechte uitvoering der wet van 1925 te niet te doen en alsnog deze uitvoering te leiden in richtige banen, zooals zij door den wetgever van het

jaar te voren waren afgebakend. Na vrij uitvoerige behandeling in de Tweede, en eenige bespreking ook in de Eerste Kamer, is dit voorstel, in wezen ongewijzigd, aangenomen. De z.g. op grond van de wet van '25 verleende vergunningen zullen niet meer geldend zijn, ze zullen alle opnieuw moeten worden aangevraagd en de Minister van Arbeid zal op die aanvragen beslissen, nadat hij zich zal hebben doen voorlichten door een deskundige Commissie, welke reeds benoemd is. Intusschen zullen zij, die dan werkelijk voor de tweede maal de verlangde vergunning erlangen, daarbij het recht verkrijgen tot het voeren van den titel van „tandheeskundige”.

Dit, Dames en Heeren, is zeer summier de historie, waarvan ik vele details niet genoemd heb, maar waaruit ik enkele punten naar voren halen wil. Ik wil niet uitweiden over het onlogische van den maatregel der wet van 1925 op zich zelf, zoowel beschouwd van het standpunt van den deskundigen tandarts, die beseft, welke belangen voor de patiënten hier in het spel kunnen zijn, als van dat van den burger, die gevoel heeft voor de hooge en moreele waarde van het recht, en die het nu immers kan aanzien, dat juist degenen, die zich op het punt van eerbiediging der wet op de uitoefening der tandheeskunst het minst schroomvallig toonden, het grootste uitzicht hebben gekregen op een belooning in den vorm van een wettelijke vergunning met een wettelijk beschermden titel daarbij.

Hoe meer onmiskkenbaar, hoe meer openlijk, hoe meer brutaal zij de wettelijke bepalingen negeerden, des te grooter hun kans. Op dezen bedenkelijken kant van de zaak, waarbij men dan van „gewoonterecht” gefraseerd heeft, is ook destijds in de T. K. al gewezen. Maar de Kamer, als geheel genomen, voelt blijkbaar voor bezwaren van dezen aard niet. Het Nederlandsche parlement van onze dagen loopt over zulke kleinigheden heen!

En nu heeft men bij de verbeterwet van 1926, aangediend uitsluitend als corrigens van de slechte uitvoering der wet van '25, geheel buiten het systeem van deze wet om, op het

vereenigd initiatief van de Heeren Duys en Slotemaker de Bruine, nog een titel ingevoerd, en wel den taalkundig hier geheel onjuisten en misleidenden titel van „tandheelkundige”. Volgens mijn juridisch leekenbegrip een maatregel, weinig minder onlogisch dan de geheele wet van '25 zelf. Waarom was het noodig, waarom billijk, een titel te schenken bij gelegenheid der invoering van een maatregel, welke immers, — althans zoo werd het voorgesteld —, niet anders bedoelde dan het verzekeren van straffeloosheid aan hen, die een tot dusver strafbaar feit bij voortduring hadden bedreven. Waar is het precedent in de Nederlandsche wetgeving, dat, afgezien van de tot ambten benoemden, dus bij een gelegenheid als deze, personen zonder eenig examen of wat daarop gelijkt, worden begiftigd met een beroepstitel?

Wat de behandeling in de Tweede en Eerste Kamer betreft van het verbeterweteje, wil ik slechts enkele punten belichten, omdat ik geenszins beoog, een tegenspraak te leveren van alle daar gehoorde volmaakt onjuiste, hoewel ten deele ongetwijfeld te goeder trouw uitgesproken beweringen. Het is hier daarvoor noch de plaats, noch de tijd.

Na hetgeen mijn geachte collega, de toenmalige voorzitter van de Ned. Mij. tot Bevord. der Tandh., over het optreden van den Heer Duys bij gelegenheid der interpellatie-de Vries —Bruins in de laatstgehouden algemeene vergadering der Maatschappij heeft gezegd, ga ik diens aantijgingen en grove insinuaties aan het adres van den Nederlandschen tandartsenstand met stilzwijgen voorbij. Iemand, die inplaats van in zakelijke argumenten ter verdediging van zijn standpunt, zijn kracht zoekt in het bekladden van een groep personen, waarvan niemand ter plaatse zelf tot tegenspraak de gelegenheid heeft, kan daardoor hoogstens zichzelf verlagen, — zeker niet de door hem aangevallenen.

Wel wil ik stilstaan bij het in de Eerste, zoowel als in de Tweede Kamer vernomen argument ten gunste van het toestaan van zelfstandig practiseeren aan tandtechnici in 't algemeen, dat de tandheelkunde slechts voor een klein deel we-

tenschap, voor een groot deel techniek, gebaseerd op vakbekwaamheid, zou zijn. Ik geloof, Dames en Heeren, dat deze meening meer verbreid is, dan wij reden mochten hebben, te gelooven. En dat juist hierin voor een goed deel de verklaring te zoeken is van de lauwheid van velen in deze kwestie.

Wanneer men hiermede bedoelde te zeggen, dat de tandheelkunde een beroep is, in welks uitoefening men aan het bezit van theoretische wetenschap al buitengewoon weinig heeft, wanneer niet dit bezit gepaard gaat met de kennis en de vaardigheid, hoe en op welke wijze de maatregelen toe te passen, welke uit die wetenschap resulteren; of m.a.w. dat de uitoefening van het tandheelkundig beroep zooveel toegepaste wetenschap vereischt, dan zou ik die stelling gaarne onderschrijven. Maar zóó bedoelt men 't blijkbaar niet. Men denkt meer aan de vakbekwaamheid van den kunstvaardigen handwerksman, welke men zich door aangeboren handigheid en ijver verwerven kan. Een vijftig jaren geleden zou een stelling als deze wellicht de werkelijkheid meer nabij gekomen zijn. Maar wanneer men beseffen kon, zooals wij dat doen, hoe in onzen tijd, om zoo te zeggen dagelijks, de tandheelkunst een stuk van haar empirische basis aan den kant zet, om die in te wisselen voor de hechte fundamenten, welke verschillende natuurwetenschappen bieden; hoe de besten onzer langs de strenge methoden van wetenschappelijk onderzoek naar de oplossingen van problemen zoeken, welker kennis en toepassing in de komende tijden ongetwijfeld den patiënten ten goede komen zal, en van hen niet het minst het minder kapitaalkrachtig deel; dan zou men zich wel wachten voor het in 't leven roepen of bevorderen van toestanden, waardoor in de eerste plaats menschen met een bescheiden inkomen, of laat ik liever zeggen, menschen van geringe ontwikkeling, tot hunne schade kunnen worden afgehouden van de voordeelen, welke goede en te juister tijd toegepaste tandheelkundige maatregelen het volk zullen kunnen bieden. Ik aarzel niet, een dusdanig streven in onze dagen een in wezen reactionnairen maatregel te noemen — al bleek het dan in ons parlement

pleitbezorgers te hebben, welke leden zijn van politiek vooruitstrevende partijen.

En wat nu speciaal de tandprothese betreft, het blijkt, dat velen, die in de andere takken van het tandheilkundig beroep wèl de uitoefening van een deel geneeskunst willen zien, de tandprothese met heel andere oogen beschouwen. En zelfs het begrip „volledige tandprothese” van het bekende arrest van den H. R., overgenomen door de wet van 1925, d.i. het vervangen van ontbrekende tanden mèt het operatief daartoe voorbereiden van den mond, met indicatie en al! Hoe is het mogelijk, vraag ik me af, dat zelfs ontwikkelde lieden het technische handwerk van het vervaardigen van alle soorten tandprothesen in de werkplaats kunnen verwarren met het stellen der indicatie, het opmaken van een behandelingsplan, het verrichten der vereischte werkzaamheden in den mond? En dan lees ik, dat een E. K.-lid van de z.g. „bepaalde tandprothese” woordelijk zegt, „dat dit is het maken van afdrukken en het plaatsen van gebitten. Dat is een heel eenvoudige bewerking,” waarbij ik bedenk, na een praktijkervaring van tientallen jaren, dat er nauwelijks een onderdeel der tandheilkundige praktijk zal zijn aan te wijzen, dat een zóó veelzijdige kennis vraagt van anatomie, van physiologie, van mechanica, van mondhygiëne als de serieus opgevatte en uitgevoerde prosthodontie! En wanneer ik dan in hetzelfde nummer van het T. v. T. (Jan. '27), waarin dat E. K.-verslag voorkomt, een bericht aantref, volgens hetwelk aan den tandheilkundige, Prof. Gysi in Zwitserland de Marcel-Benoist-prijs voor 1926 is toegekend, als hebbende geleverd het beste werk op het gebied der heilkunde met zijn verhandeling over „Articulatie”, een zuiver tandprothetisch onderwerp dus, — hab' ich doch meine Freude dran!

Op één punt uit de beraadslagingen in de E. K. over het verbeterwetje wil ik nog wijzen: Verschillende leden, die de noodzakelijkheid van de verbeterwet niet konden ontkennen, vonden het toch „sneu” voor degenen, die eerst een visum hadden gekregen en wien het nu, nu werkelijk de eischen der

wet van 1925 in het oog zullen worden gehouden, zal worden ontnomen. (De opmerkingen der heeren hierover heb ik nu maar wat huiselijk vertaald). En ze vroegen daarom den Minister, of die er niet wat voor voelde, dien personen een schadevergoeding te geven. In geld zou dat wel moeilijk gaan, maar, zeiden zij, kan de Minister hierin dan aanleiding vinden, voor te stellen, om als pleister op de wonde, dezen tandtechnici toe te staan, dat zij ten minste de „bepaalde tandprothese” mogen uitoefenen, wat dan toch heel onschuldig zou zijn, het betreft toch maar „een heel eenvoudige bewerking”. Wel, zei de Minister, ik begrijp wat de Heeren bedoelen; maar dat is niet zoo gemakkelijk. Ik zie de bezwaren. Ik kan dan ook daaromtrent niets beloven, maar ik ben bereid, om deze zaak opnieuw te overwegen. — Dat is dan het slot van de beraadslagingen in de volksvertegenwoordiging.

En wanneer ik dan deze geheele geschiedenis overzie, vanaf het eerste wetsvoorstel van Minister Aalberse via de Wet van 1925 en hare bekende uitvoering door het Departement van Arbeid, en de aangenomen verbeterwet naar den aan drang, om nu dan meteen voor alle tandtechnici maar de gelegenheid te scheppen tot zelfstandig practiseeren, dan denk ik aan: Das eben ist der Fluch der bösen Tat,

Dass sie fortzeugend immer Böses muss gebären.

Dames en Heeren! Ik vraag me af, of ten opzichte van deze voor ons beroep en voor het algemeen belang zoo gewichtige wettelijke regelingen nu en in de toekomst ons Genootschap een taak te vervullen kan hebben. Bij de bestaande verhoudingen tusschen onze tandheelkundige organisaties een directe taak waarschijnlijk niet. De Ned. Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde zal, indien noodig, als tot dusverre, ongetwijfeld doen, wat gedaan moet en kan worden. Maar een indirecte taak heeft het Genootschap zeker wel: Het heeft als geheel ook in de toekomst naar mate van zijne krachten de tandheelkundige wetenschap te bevorderen, en te zorgen, dat de verslagen zijner vergaderingen bij voortduring een zoo getrouw mogelijk beeld geven van den stand dier wetenschap.

En voorts hebben zijne leden, elk voor zijn deel, ervoor te waken, dat het groote publiek de tandheelkunde en hare uitoefening niet ziet als voornamelijk de beoefening van een kunstig handwerk.

Tot het tegengaan van deze onjuiste meening kunnen de tandartsen in het algemeen bijdragen door hun optreden naar buiten en voornamelijk in hunne praktijk, waarin zij met zoveel velen uit onderscheiden kringen der bevolking in aanmerking komen. Hoè dit optreden dan moet zijn, het zou mij voor dit oogenblik te ver voeren, om daarop in te gaan; en 't zou zeker in dezen kring ook onnoodig wezen. Slechts deze negatieve opmerking zij me vergund, dat ik niet bedoel, dat het gekenmerkt zij door een vertoon van schijngeleerdheid.

Dames en Heeren! Het is in de laatste jaren bijna traditie geworden, dat de nieuw optredende voorzitter van het Genootschap bij de aanvaarding van zijne functie over een enkel onderwerp van wetenschappelijken of practischen aard zijne denkbeelden ontvouwt. Ik memoreer hier speciaal de belangwekkende beschouwingen, welke mijn onmiddellijke ambtsvoorganger, collega Coebergh, bij die gelegenheid een paar maal ten beste gegeven heeft, en welke velen van U zich zeker nog herinneren. Ik wil die gewoonte voortzetten en trachten U een gedachte kenbaar te maken, welke ik niet gaarne tot een onderwerp zou durven maken van eene wetenschappelijke verhandeling, omdat er van mijne beweringen zoo weinig wetenschappelijk te bewijzen zal vallen, omdat ze zoo goed als niet door literatuur kunnen worden gestaafd, omdat ze soms zullen schijnen, met alle officieele tandheelkundige wetenschap in strijd te zijn. Deze inleidende woorden, welke ik niet gebezigd heb om Uwe nieuwsgierigheid te prikkelen, hadden eensdeels de bedoeling als verontschuldiging te dienen, nu ik toch bij deze gelegenheid met die denkbeelden durf komen, anderzijds wilden ze U mijn goeden wil in 't licht stellen. Immers, wat kan de man uit de praktijk, dien ge nu eenmaal met Uw

hoogste functie hebt bekleed, U beters bieden dan de vrucht van waarneming en nadenken in de praktijk?

Ik wil enkele woorden met U spreken over:

HET NUT VAN ONTHOUDING VAN VERSCHILLENDE KUNSTBEWERKINGEN

bij tal van gevallen, ook al zouden deze kunstbewerkingen door theoretische overwegingen te verdedigen zijn, ja zelfs geboden schijnen. Op het nut van onthouding van orthodontische behandeling in vele gevallen heeft onze geachte Van Loon meermalen gewezen. Ik heb hier vooral 't oog op onthouding van prosthodontische behandeling, hetzij van eenvoudigen of gecompliceerden aard; onthouding dus van 't aanbrengen van tal van uitneembare partieele prothesen en van brugwerk in hunne diverse uitvoeringen.

We zijn 't er natuurlijk allen over eens, dat een uit 28 à 32 elementen bestaand, goed functioneerend en goed articuleerend natuurlijk gebit een kostbaar goed is, welks bezit, met de oogen van den tandheerkundige gezien, nauwelijks te hoog kan worden aangeslagen. In die gevallen, waar onze alsnog povere prophylactische maatregelen te kort schieten om de soms groote vatbaarheid voor tandcaries tegen te gaan en waar we dan ook slag op slag gedurende vele jaren lang, tal van caviteiten zien ontstaan, zij geen controle ons te nauwgezet, geen moeite ons te groot, om conserveerend het complete gebit te behouden, zoolang het kan zonder behandeling der pulpa, maar als het moet met opoffering van deze en subsidiair met opoffering van het geheele kroongedeelte, dus door het aanbrengen van stifttanden, inlaykronen, of, zoo noodig, overkappingen. En wij allen, practici, die de gelegenheid hadden, gedurende een eenigszins lange reeks van jaren dezelfde menschen onder toezicht te hebben, kennen dat gevoel van voldoening, wanneer we enkele onzer patiënten terugzien, wier mond soms gedurende vele jaren een kampplaats geelk tusschen de verwoed optredende tandcaries en onze conser-

veerende maatregelen. Maar wij hebben den strijd niet opgegeven, al mocht die ons soms hopeloos schijnen. En ten slotte zijn we den erfvijand de baas gebleven. En we hebben die patiënten van kind over de puberteitsjaren heen tot volwassen menschen zien worden, in 't bezit van hun volledige natuurlijk gebit en, nu, vaak met een betrekkelijke immuniteit voor het tandbederf. Om dit resultaat te bereiken, is, haast onvoorwaardelijk, geen enkele noodzakelijke tandheelkundige kunstbewerking te veel.

Maar nu de patiënten, die we niet als kind in de praktijk krijgen, maar die pas op lateren leeftijd tot ons komen met een defect gebit. Een kleiner of grooter aantal elementen is reeds vroeger verwijderd, andere zijn onherstelbaar verwoest. Moeten we hier altijd adviseeren tot vervanging van het ontbrekende, om de kauwfunctie te verbeteren, of om het gestoorde occlusievlak te nivelleeren, of om het ontstaan van verschuivingen met alle bekende gevolgen daarvan te voorkomen, of om een kosmetisch succes te kunnen boeken? Ik antwoord: neen, dat moeten we niet altijd. Men versta mij niet verkeerd: Ik zeg niet „dat moeten we niet”, maar „dat moeten we niet altijd”. Wij hebben ons bij elk geval nauwlettend af te vragen, welke voordeelen we ons van eene eventueele behandeling mogen voorstellen en welke nadeelen daartegenover zullen of kunnen staan. We hebben die voor- en nadeelen tegen elkaar af te wegen en daarnaar ons advies te richten.

(Ten einde elk misverstand te voorkomen, zij hier tusschen haakjes gezegd, dat ik, sprekende van voor- en nadeel, alleen den patiënt op 't oog heb en dat ik hier niet noem zelfs die behandelingen, welke klaarblijkelijk hare aanleiding vonden in 't financieele voordeel van de behandelaars. De actieve personen uit deze drama's met den naam van tandheelkundige of tandarts te bestempelen, wil me niet uit de pen; en ik weet, dat ze niet alleen onder personen zonder diploma te vinden zijn, maar dat ze ook onder wettelijk bevoegden voorkomen; we hebben het bezit van menschen met een dusdanige mentaliteit in ons corps helaas met andere vrije beroepen gemeen.

Maar over dit groote en veel verbreide kwaad te spreken, zou in dezen kring waarlijk misplaatst zijn. Ik bedoel dus alleen die behandelingen, welke volgens de eerlijke overtuiging van den operateur zullen strekken tot nut van den patiënt en alleen deswege ondernomen worden). Ik zeide dan, dat we ons advies hebben te richten naar de te verwachten voor- en nadeelen van een in te stellen behandeling.

De voordeelen hier nader uiteen te zetten, mag overbodig worden geacht na hetgeen ik er zoo pas in algemeene termen van heb gezegd. Maar nu de nadeelen:

Ze zijn voornamelijk terug te brengen tot de volgende: Ze geven niet die verbetering van functie, welke men zich ervan voorstelt; de protheses zijn lastig te dragen en de patiënt bewaart ze meesttijds of voorgoed in de kast in plaats van in den mond; ze benadeelen de algemeene hygiëne van den mond; ze veroorzaken caries van de resteerende natuurlijke tanden, vaak uitgebreid en moeilijk te behandelen; ze benadeelen (dit speciaal voor bruggen) de als steunpunten gebruikte elementen, hetzij door de noodzakelijke wortelkanaalbehandelingen, hetzij door de andere bekende oorzaken, hebben in verloop van tijd het verlies van deze tengevolge, zoodat de vervanging weer de hulp van andere elementen eischt; ze zijn psychisch voor den patiënt onaangenaam; tenslotte (maar dit zijn bezwaren, welke altijd van individueele factoren afhankelijk zijn) ze kosten den patiënt te veel geld of hunne vervaardiging kost hem te veel tijd. Laat ik nog eens zeggen, dat ik niet meen, dat al deze bezwaren, of sommige ervan, in alle gevallen, optreden en dat ik dus volstrekt niet bedoel, een pleidooi te leveren tegen het aanwenden van brugwerk of partieele prothesen in 't algemeen. Ik geloof alleen maar, dat alle nadeelen, welke ik genoemd heb, in bepaalde gevallen *kunnen* optreden en de praktijk heeft mij geleerd, dat het aantal dier gevallen betrekkelijk niet gering geacht kan worden.

De groote moeilijkheid schuilt nu echter in de juiste schatting van die te verwachten voor- en nadeelen in elk afzonderlijk geval, en daarom moeten ook wel degelijk alle individueele

factoren hier meespreken, de omstandigheden van den patiënt, de mate van zorg, welke hij gewend is aan het onderhoud van zijn gebit te besteden, zijn vermoedelijk aanpassingsvermogen aan vreemde voorwerpen in den mond, enz. Van systematisch adviseeren in de eene of andere richting kan dus geen sprake zijn. Dat ook de kennis en de capaciteiten, welke de behandelende tandarts zich zelf toekent, een groote rol meespelen, behoeft geen nader betoog. De expert op 't gebied van de hier bedoelde restauraties zal de bezwaren, welke er inhaerent aan kunnen zijn, vaker en gemakkelijker kunnen overwinnen. Maar slechts gering is het aantal dergenen, die zich op dit terrein expert voelen, — ofschoon nog geringer misschien het aantal van hen, die dit werkelijk zijn. Overigens geloof ik, dat ook de moderne methoden van protheses en van brugwerk, toepassing van versterkings- en ontlastingsbeugels, driekwartkronen en inlay-steunpunten, etc. etc., hoe ingenieus ook gevonden, en hoezeer ze ook voor vele gevallen te waardeeren en te bewonderen zijn, toch ook wel eens in den steek laten. Mij persoonlijk hebben de waarnemingen van de praktijk in den loop der jaren geleid in de richting van een groote waardeering van het natuurlijk gebit, of van hetgeen daarvan over is en, zij het ook met veel moeite, goed functionneerend kan worden gemaakt; eene saneering dus, het brengen van het min of meer defecte gebit in een toestand, welke hygienisch is en dit, volgens verwachting, blijven kan. Maar tot het aannemen van een zeer gereserveerde houding ten opzichte van alle kunstbewerkingen, welke voor die saneering zelf niet noodzakelijk zijn, waarbij ik me het „nil nocere” steeds voor oogen houd.

Ik geef onmiddellijk toe, dat met deze redeneeringen vele gevallen plaats voor twijfel laten of de schaal naar den positieven of den negatieven kant zal overslaan en dat persoonlijk inzicht dan beslist. Niet zelden dan ook laat ik in die gevallen den patiënt, den intelligenten patiënt althans, aanvoelen, dat er voor tweeërlei opvatting plaats is; dat ik wel is waar negatief adviseer, maar dat zeer wel een collega een tegengesteld advies op goede gronden zou kunnen verdedigen.

Heel vaak ook geef ik dit negatieve advies *voorloopig*. In gevallen b.v. waarin één molaar verwijderd is en de patiënt om vervanging daarvan vraagt. Met 't oog op mogelijke migratie van de andere tanden in die kaak, het ontstaan van retentieplaatsen voor spijsresten daardoor en het uitzakken van den antagonist is er natuurlijk veel vóór die vervanging te zeggen.

Maar ik heb me in de latere jaren in vele gevallen dikwijls afgevraagd: waarom zouden we niet eens afwachten, of die mogelijke gevolgen inderdaad optreden. Want heel vaak is dit niet het geval of laten ze zich eerst na vele jaren waarnemen. En dan kunnen we nog altijd ingrijpen en hebben we gedurende dien tijd tenminste den patiënt het risico bespaard, hetwelk elke methode van prothese meebrengt.

Ik zou nu met de korte beschrijving van ettelijke typische gevallen uit de praktijk gegrepen, het hier betoogde nader willen toelichten.

In 1919 behandel ik eene verpleegster. Zij vraagt mij om om vastzittende vervanging van de beide 2e premolaren, welke in de bovenkaak ontbreken, om kosmetische redenen. Ik zeg haar, dat, wanneer dit zou moeten gebeuren, een vrij omslachtige en kostbare behandeling noodzakelijk is van de nu nog intacte buurtanden der defecten, welke behandeling voor deze elementen ook niet zonder risico is en dat ik haar voorstel, voorloopig van die vervanging af te zien. In 1922 komt zij nog eens met dezelfde vraag en ik geef hetzelfde antwoord. In 1925 komt ze met een bekentenis. Ze is bij een ander geweest (een arts, die zich specialist voor mond- en tandheelkunde noemt), en heeft in een paar zittingen en ten koste van niet weinig geld een paar z.g.n. bruggen gekregen, slecht aansluitende gouden kappen op de weinig afgeslepen molaren, waaraan dummie's gesoldeerd ter vervanging van de 2e premolaren. Aan den mesialen kant geen bevestiging. Enfin, de methode behoeft geen nadere omschrijving, U allen hebt ze vaak genoeg kunnen waarnemen. De slechte occlusie op de kappen heeft in een paar jaar tijd het periodontium zeer benaudeeld, zoodat de steunelementen lang niet stevig meer beves-

tigd zijn en er zijn retentieplaatsen, waardoor caries ontstaan is. Verwijdering van de kunstproducten verbetert den toestand belangrijk, en, zooals in dergelijke gevallen vaak, het afslippen der steunkiezen was zoo weinig ingrijpend geschied, dat er, ook zonder kunstmatige verhooging, nog voldoende occlusie blijft met de antagonististen.

Een heer van middelbaren leeftijd maak ik in 1920 na een uitgebreide conserveerende behandeling een beneden bar-prothese ter vervanging van 1 premolaar links en 1 premolaar en 2 molaren rechts. In den loop van dat jaar zie ik den patiënt nog terug. Hij heeft de prothese in den mond, maar is er niet zeer verrukt over, ofschoon hij geen bepaalde klachten heeft. In het volgende jaar echter komt hij zonder de prothese, welke hij maar liever niet draagt. Ik zie den getrouwen patiënt geregeld en over het kunstkiezen-avontuur praten we niet meer. Patiënt voelt zich best zonder de prothese, hij is blozend en welvarend, er zijn ook voor het gebit geen waarneembare slechte gevolgen van het ontbreken dier 4 kiezen; waarom zou ik den man verder plagen?

Een ambtenaar van middelbaren leeftijd en bescheiden middelen bezoekt mij in 1923. Hij heeft vroeger veel laten extraheeren en er zijn verscheiden caviteiten. Hij borstelt zijn tanden, naar hij zegt, maar met weinig effect. De toestand van de gingiva is niet tevredenstellend, beginnende pyorrhoea alveolaris staat met een vraagteeken in de geschiedenis genoteerd. Begonnen wordt, den patiënt systematisch en doeltreffend onderhoud van zijn gebit te leeren, een enkele extractie is nog noodzakelijk, en verder wordt de conserveerende behandeling gedaan. Intusschen wordt z'n wijze van tanden borstelen gecontroleerd. Als de behandeling afgelopen is, heeft patiënt in het geheel nog slechts drie paar goed occludeerende antagonististen over (behalve de voortanden, welke allen aanwezig zijn). Niettegenstaande dit belangrijke manco aan kauworganen ontsla ik den patiënt zonder meer, omdat ik er tegen opzie, hem met een partieele boven- en onderprothese te verrijken. In 1925 zie ik patiënt terug. Er is één vulling,

welke weinig retentie had, te herstellen en tandsteen te verwijderen. Begin 1927 hoeft er niets anders gedaan te worden dan weinig tandsteen te verwijderen, de toestand der gingiva is veel beter dan vroeger. Patiënt meent, voldoende te kunnen kauwen, is over den toestand van z'n gebit zeer tevreden en is een overtuigd voorstander van mondhygiëne geworden. Ik betwijfel, of, met aanwending van partieele protheses, patiënt en ik dezelfde voldoening van zijne behandeling zouden hebben.

Eene dame van \pm 30 jaar komt in 1914 onder mijne behandeling. Ze heeft een prachtig gebit met enkele vullinkjes. Maar M_1 is ontbreekt. Ik adviseer de vervanging daarvan door een vastzittende brug. Tot dat doel wordt in de 2e molaar de pulpa gedevalidiseerd en wordt daarin een groote inlay gemaakt met bevestiging in de pulpakamer. In de 2e premolaar wordt met intacte pulpa een disto-masticale caviteit gesneden en een inlay gemaakt voor steun van het kunstproduct aan den mesialen kant, een gegoten dummie vervangt het ontbrekende element. In 1920 is er caries naast de inlay in P_2 , en blijkt pulpabehandeling ook van dit element noodzakelijk. De inlay in M_2 is nog goed. De dummie wordt hierbij afgesneden, een gouden kap op P_2 gemaakt en de vervanging wordt nu aan den distalen kant steun gegeven door een extensie aan den dummie te laten rusten in een in het goud van M_2 ingesneden caviteit. Dat later nog eens het element P_2 onder de gouden kap fractureert en hiervan weer een opbouw met stift noodzakelijk is onder de kap, geeft mij nog eens eene aanleiding te meer, om te betreuren, dat ik in 1914 mij bij mijn advies had laten leiden door het doctrinaire principe van herstel van het compleete gebit in normale occlusie.

Eenige jaren geleden vraagt een patiënt van middelbaren leeftijd en vermoedelijk bescheiden financieele positie, mij, zijn gebit te onderzoeken en de kosten van de behandeling op te geven. Ik noteer 10 caviteiten, voor een groot deel naast bestaande, vroeger blijkbaar met weinig zorg gemaakte, vullingen. Vermoedelijk vereischen verschillende van de betref-

fende elementen een groote restauratie met voorafgaande wortelkanaalbehandeling. Enkele kiezen in de bovenkaak ontbreken (het aantal is helaas niet genoteerd). Ik zeg den patiënt, dat er veel conserveerend te doen is om zijn gebit in hygiënischen toestand te krijgen, en dat de vermoedelijke kosten hiervan tusschen f 170.— en f 260.— zullen bedragen. Zijn vraag, of daaronder begrepen is eene vervanging van de ontbrekende elementen, beantwoord ik ontkennend. Waarna patiënt mededeelt, dat hij kort geleden een advies van een collega heeft ingewonnen, die hem een brug heeft aangeraden, als kosten waarvan een bedrag opgegeven is, grooter dan mijn maximumcijfer (het nauwkeurige cijfer weet ik niet meer), en dat over andere defecte elementen niet gesproken is.

De patiënt is niet onder mijne behandeling gekomen, en ik geloof, evenmin onder die van den betreffenden collega. Maar ik had de gelegenheid, met dezen over onze verschillende adviezen kortelings van gedachten te wisselen. Waarbij bleek, dat de collega de vervanging van de ontbrekende elementen als voorloopig het voornaamste voor dien mond beschouwde; en van meening was, dat, wanneer dit maar eerst gedaan was, later nog wel de carieuse defecten hersteld konden worden. Het betrof hier een collega, wiens beweegredenen boven alle verdenking staan; en zijn, naar mijne meening, minder doelmatig advies kon ik niet anders verklaren dan door eene principieel onjuiste waardeering van de relatieve waarde van een gesaneerd, zij het ook incompleet, natuurlijk gebit eenerzijds, en van aanvulling, door welke methode van prothese ook, anderzijds.

En nu de beschrijving van het laatste geval, hetwelk ik U voorleg.

In 1913 krijg ik een jonge vrouw als patiënte, bij wie eenige kiezen vroeger waren geëxtraheerd en de andere daardoor vrij sterk waren gemigreerd of omgevallen, zoodat verschillende der overgebleven elementen slechts gedeeltelijk occludeerden. Het was in de periode, waarin ik meer dan nu ont-

zag had voor het dogma der normale occlusie en de waarde hiervan ter voorkoming van caries en pyorrhoea alveolaris. Bij het eerste bezoek van patiënte neem ik gipsafdrukken voor nauwkeurige bestudeering der occlusie en ik spreek met patiënte over eene eventueele noodzakelijkheid van herstel der normale occlusie door kronen, inlays, enz.

Voorloopig dring ik echter op die behandeling nog niet aan. In 1916 komt patiënte zelf terug op hetgeen ik bij hare eerste bezoeken had besproken, en zegt, dat zij die uitgebreide behandeling goed vindt, wanneer ik dit noodzakelijk acht, om op den duur haar gebit te behouden. Ik neem nogmaals gipsafdrukken en vergelijk de modellen met den vroegeren toestand, waarbij geen noemenswaard nadeelig verschil waar te nemen is. Daarop adviseer ik, om, althans voorloopig, van de in 1913 beoogde behandeling af te zien, met welk advies patiënte genoegen neemt.

Tot op heden controleer ik dit gebit geregeld, er is geen enkel element verloren; een 2e premolaar boven, ofschoon zonder antagonist, is in 13½ jaar niet gezakt; er zijn in die buurt geen retentieplaatsen voor spijsresten ontstaan; de noodzakelijke behandelingen bestaan grootendeels in herstellen van vroegere vullingen. Er zijn weinig nieuwe caviteiten, van pyorrhoea of vaccillatie is geen sprake, en de kauwfunctie is ruim voldoende.

Dames en Heeren! Gekomen aan het slot mijner beschouwingen, wil ik nogmaals den nadruk er op leggen, dat ik hiermede niet heb bedoeld, eene gegeneraliseerde afkeuring der partieele prothese in hare verschillende vormen. En de pogingen tot perfectionneering hiervan hebben wij ten volle te waardeeren, maar laat nimmer enthousiasme ons voeren tot slaafsche navolging van een principe, hoe goed dit op zich zelf ook zij. Kritisch waarnemen en individualiseeren blijve in de praktijk ons wachtwoord.

Discussie (openingsrede).

De Vice-voorzitter van Hasselt zegt, dat het wel geen gewoonte is om de rede van den voorzitter tot een onderwerp van gedachtenwisseling te maken, doch na de aanvaardingsrede van den vorigen avond, welke meer voor intiemen kring bedoeld was, is er geen bezwaar om in verband met het belangrijke thema daarvan af te wijken.

Mejuffrouw Schuiringa zou gaarne iets willen zeggen, omdat het onderwerp ook haar onderwijs-thema raakt. Spr. is van meening, dat het een meer uitvoerige bespreking waard is, dan waarvoor thans gelegenheid kan worden gegeven. Ook zij adviseert in vele gevallen om geen prothetische behandeling toe te passen; vooral partieele prothesen en brugwerk leveren vaak voor de patiënten meer dan voordeelen op.

Dr. Balters onderstreept ook de woorden van den voorzitter. Hij heeft vele prothesen gezien, die door ontlastingsbeugels en haakjes groot nadeel aan het resteerend gebit hebben toegebracht. In het werk van Riechelmann worden vervangingsmethoden aangegeven, waarvan spr. in de praktijk nog geen gezien heeft, die aan de verwachtingen heeft beantwoord. Door het belangrijk gewicht (tot 35 Gr.) trekken de prothesen de steunelementen a.h.w. uit de kaak.

De Vice-voorzitter vindt in de rede veel stof tot overdenking. De geschiedenis van de wetjes van 1925 en 1926 heeft het gemis aan inzicht in tandheelkundige toestanden bij hogere en lagere autoriteiten duidelijk aan het licht gebracht. Het tweede deel van de rede staat schijnbaar slechts in verwijderd verband daarmee, beziet men het echter in groote lijnen, dan is er toch een zekere betrekking. Hoezeer het wetenschappelijk kunnen voor de beoordeeling van wat een geval vereischt, noodzakelijk is, toch wordt er nog iets meer verlangd bij onze adviezen, n.l. karakter, eerlijkheid en fatsoen. Op grond hiervan vreezen wij juist de funeste gevolgen van de bedoelde wet. Samenvattend constateert spr. dat in de rede van den voorzitter de geest aan het woord is gekomen, welke ondanks veranderde toestanden steeds de heerschende in het Genootschap is geweest. In de rede van den voorzitter zoowel van den vorigen avond als in die van zooeven is getoond, wat noodig is om een goed tandarts te zijn. Moge de nieuwbenoemde functionaris drager blijven van de hooge opvattingen van het Genootschap! (*Applaus*).

VERSLAG VAN DE HONDERD VIJF EN TWINTIGSTE VERGADERING TE UTRECHT OP ZATERDAG 12 EN ZONDAG 13 MAART 1927 IN HOTEL TERMINUS EN HET TANDHEELKUNDIG INSTITUUT.

De Voorzitter opent de vergadering met een welkomstwoord, in het bijzonder tot Dr. Dentz en memoreert het jubileum van collega Duyvensz, waarna de secretaris de notulen leest van de vorige bijeenkomst, die worden goedgekeurd onder dankzegging aan den steller welke hiermede zijn laatste schriftelijke werkzaamheden heeft afgesloten.

Overgegaan wordt tot de behandeling van de volgende ingekomen stukken:

1. Een brief van de T. S. V. „John Tomes” met verzoek om een afgevaardigde aan te wijzen in de commissie tot voorbereiding van de feestelijke herdenking van het 50-jarig bestaan van het tandheelkundig onderwijs. De heer Coebergh heeft zich met het studentencomité in verbinding gesteld en is bereid om ook na zijn aftreden als voorzitter zich voorloopig met deze aangelegenheid te blijven belasten.

Den heer Coebergh ¹⁾ wordt naar eigen inzicht vrijheid van handelen gelaten.

2. Een schrijven van het Nederlandsch Comité tot Rheumatiek Bestrijding met uitnodiging aan voorzitter en secretaris om de plechtige openingszitting bij te wonen. Tengevolge van beider verhindering moest worden volstaan met een telegram met goede wenschen voor het welslagen der vergadering.

3. Jaarverslag van de Vereeniging Tijdschrift voor Tandheelkunde, waarvan de voorlezing met applaus voor het redactioneel beheer wordt beantwoord.

¹⁾ Nadien is de heer Coebergh op verzoek vervangen en wel door den heer Van Hasselt.

4. Brief van collega J. Sanders Ezn., begeleidend afschrift van een door hem namens de Commissie voor Wetenschappelijk Onderzoek van de F. D. I. in het T. v. T. te plaatsen Oproep. Deze Commissie zal een prijsvraag uitschrijven inzake wortelkanaalbehandeling. Voor de voorbereiding hiervan vraagt zij den steun en ook de financieele medewerking van alle collega's ter wereld. (Zie T. v. T. blz 235).

Coll. Sanders vraagt het Bestuur, dit plan aan te bevelen en vraagt toestemming, ter vergadering een inteeckenlijst te mogen laten circuleeren.

De Voorzitter, hoezeer vol sympathie voor het doel en de personen van het initiatief, meent, dat het niet op den weg van het bestuur kan liggen om een inteeckenlijst te laten circuleeren voor welk doel ook, omdat daarmee een precedent zou worden geschapen. De heer Sanders licht toe, dat zulks ook niet zijn bedoeling is; hij is tevreden indien met toestemming van het Bestuur een lijst mag rondgaan. Van verschillende zijden rijzen bezwaren tegen dezen oproep. De heer de Boer is van meening dat de F. D. I. hiermede de grenzen van haar terrein overschrijdt: zij is alleen organiseerend, bereidt een volgend congres voor. Ook de heer Bruske vindt het een principieele fout, dat de comm. v. wetensch. onderzoek bij de vereenigingen aanklopt, daar zij hierdoor het werk benadeelt van de commissies met algemeene strekking. De heer Frank staat sceptisch tegenover het plan zoowel als tegenover de resultaten. De heer Nord daarentegen vindt het initiatief van Dr. Gottlieb zeer te prijzen: het draagt er toe bij om de congressen zoo vruchtdragend mogelijk te maken en hij stelt voor om namens het Genootschap deze poging financieel te steunen. Ook de heer van Hasselt, hoewel sceptisch gestemd, is van meening dat de commissie zelfstandig is en gerechtigd tot dit initiatief. De heer Sanders, hoewel dankbaar voor het voorstel-Nord, acht bijdragen uit de vereenigingskassen nog niet noodig; hij zou tevreden zijn zoo het bestuur in die richting eventueel gemachtigd werd. Met het oog op de sterk uiteenlopende meeningen geeft de voorzitter den heer Nord in overweging zijn voorstel in beraad te houden, waarop deze het intrekt. Tegen het ter teekening leggen van de lijst voor bijdragen heeft verder niemand bezwaar, hetgeen dan ook met succes geschiedt.

Daarna is het woord aan den secretaris voor het uitbrengen van zijn Jaarverslag. Na eenige discussie wordt besloten, dit, met enkele wijzigingen, in het Tijdschrift te publiceeren, zooals gewoonlijk.

Uit het verslag van den penningmeester blijkt dat de uitgaven de

inkomsten hebben overschreden, weshalve bezuiniging op bepaalde posten gewenscht zal zijn. Nadat de kas-commissie verklaard heeft, de administratie en de kas in uitstekende orde bevonden te hebben, wordt de penningmeester onder dankzegging gedeachargeerd.

Hierna vond de overdracht van het bestuur plaats, waarbij de scheidende voorzitter de aangename samenwerking in het oude bestuur in het licht stelde en zijn opvolger zoowel als dien van den heer De Boer met eenige vriendelijke woorden begroette. Nadat de heeren Sanders en Buisman hun zetels als voorzitter en secretaris hebben ingenomen, houdt de eerste een rede. Hij geeft hierin uiting aan de bezwaarde gevoelens, waarmee hij zijne functie aanvaardt en het besef van de groote verantwoordelijkheid, welke in dezen tijd de leiding van het N. T. G. medebrengt.

Hij brengt hulde en dank namens de leden voor alles, wat de aftredende functionarissen, de heeren Coebergh en de Boer, gedurende vele jaren voor het Genootschap hebben gedaan en spreekt zijn vertrouwen uit op een goede samenwerking met de andere bestuursleden.

Bij de wetenschappelijke mededeelingen deed de heer Bakker verslag van zijn proeven tot het vulkaniseeren van rubber in verhitte glycerine, zulks naar aanleiding van een desbetreffende vermelding in een polemiek in het T. v. T. over de vulkaniseerketels. Inderdaad bleek het mogelijk om rubberplaatjes in gips ingebed en zonder dat het inbedmateriaal bezweek, door verhitting tot 160° te vulkaniseeren. Echter vertoonde de rubber een schilferachtige structuur, vermoedelijk een gevolg van spoortjes vocht, die door het ontbreken van een tegenspanning van stoom zich kunnen ontwikkelen. Zijn conclusie luidde, dat alleen in geval van nood men zijn toevlucht tot deze methode kan nemen; voor bedrijf geeft zij te veel kans op mislukkingen.

Vervolgens vertoonde de heer Edel een serie Röntgenfilms en modellen van: een geïmpacteerd 2e melkmolaar, een geval van agenesie van hoektanden bij twee zusjes, en een paar gevallen van afwijkende ligging van hoektanden in de bovenkaaksholte. Dr. Balters demonstreerde cartonhouders voor films, voorzien van een mat en een groen dekfilmpje, waartusschen de foto wordt ingeschoven, waarna onder bezichtiging bij kunstlicht, de details veel duidelijker zichtbaar worden. Verder een kettinhoudertje voor zenuwnaalden, ter voorkoming van doorslikken en een stel modellen van een eenzijdig sterk afgesleten gebit als gevolg van schaarbeet, waaruit af te leiden valt, dat de condylus-beweging geen rol speelt bij de kauwactie. De

heer Coebergh liet zien het nut van een langer model hoekstukboren. De heer Sanders vroeg raad voor een geval van overmatige braakreflex, waartegen aanbevolen werd penseeling van palatum en tonsillen met 10 % cocaïnoplossing (Frank), veramon (v. Hasselt) en lichte bevochtiging der wotterollen vóór applicatie om het onaangename droge gevoel weg te nemen. (Balters).

Zondagmorgen.

Bij de opening heet de voorzitter Prof. van Walsem en Mr. Levin (een belangstellend Engelsch collega) welkom, waarna hij overgaat tot het houden van zijn openingsrede (in dit nummer afgedrukt). Met het oog op het daarin behandelde belangrijke onderwerp: „Het nut van onthouding van verschillende kunstbewerkingen”, geeft de vicevoorzitter gelegenheid tot gedachtenwisseling, waarvan Mejuffrouw Schuiringa en Dr. Balters gebruik maken.

Hierna is het woord aan Prof. Dr. G. C. van Walsem voor zijn voordracht over *Tanden in teratoide gezwellen*, daarbij aangevuld door den heer G. F. M. Schutte, die zich in het onderzoek der tandelementen had verdiept. Aan de discussie over dit onderwerp namen de heeren van Loon, de Groot en Balters deel.

Aan de orde was thans de voordracht van Dr. Balters uit Bonn, getiteld: „Wie stellen sich unsere Wurzelbehandlungsmassnahmen im Experiment dar und welche Wege weisen uns die Resultate?” Na het eerste gedeelte werd gepauzeerd voor de lunch, waarna te kwart voor drie de spreker zijn onderwerp afhandelde. Aan de levendige gedachtenwisseling werd deelgenomen door Mej. Schuiringa en de heeren Switters, Schutte, Bakker, Salomons en Sanders. Te vijf uur werd de bijeenkomst, na een woord van dank aan den directeur van het Tandheelkundig Instituut voor de verleende gastvrijheid, gesloten.

De Secretaris,
BUISMAN.

JAARVERSLAG 1925—1926.

Op de programma's der beide vergaderingen van het afgelopen jaar vinden we aangegeven: den gast Dr. Rohrer uit Hamburg en de leden: de dames Dullemond en Schuiringa en den heer Switters. De heeren Backer Dirks, Van Hasselt en Sanders hebben ons mededeelingen gedaan omtrent het Internationale Congres te Philadelphia, waar de heeren Van Hasselt en Nord de Nederlandsche Vereenigingen hebben vertegenwoordigd.

Uit de presentielijsten blijkt, dat er voor de vergaderingen belangstelling bestaat bij slechts een minderheid van het aantal leden, die evenwel in haar geheel vrij getrouw opkomt.

Het verzoek, in het vorige jaarverslag geuit, om het bestuur den weg te wijzen hierin verbetering te brengen, is onbeantwoord gebleven. Wel is in de vorige vergadering geconstateerd door twee leden, dat het Genootschap niet aan de verwachtingen heeft beantwoord en aan zijne verplichtingen niet heeft voldaan. Het zou nu zeker aanbevolen mogen worden om die uitingen nader te verklaren en de beide sprekers zouden het Genootschap aan zich verplichten, wanneer zij wilden aanwijzen hoe aan de herstelling van die tekortkomingen kan worden gewerkt. De aanmerking, die weliswaar ons allemaal geldt, doch het Bestuur in het bijzonder, is ernstig en daar zij onbeantwoord is gebleven, zou er gegronde reden voor kunnen zijn. Temeer verdient zij aandacht omdat een der beschuldigers zijn recht kan ontleenen aan het feit, dat hij verschillende belangrijke bijdragen tot de agenda's heeft geleverd. Moge het toekomstige bestuur grootere oogst binnenhalen op zijne rondvragen en meer initiatief van de leden beleven, want hiervan hangt toch ook voor een deel het succes van onze bijeenkomsten af.

Tot belangrijke gebeurtenissen moge het verrassende bericht gerekend worden, dat de heer J. S. Bruske door de Universiteit te Leipzig benoemd is tot Doctor honoris causa in de tandheelkunde, terwijl

de heer G. Lind is geridderd door den koning van Denemarken in de Dannebrog-orde. Verder herdacht op den 21-sten Februari onze oudvoorzitter, de heer F. Duyvensz zijne 25-jarige bevordering tot tandarts.

Dan nog werd in de Maart-vergadering met groote meerderheid eene reeds gepubliceerde motie aangenomen, waardoor het Genootschap bij de keuze zijner leden zich zal beperken tot hen, die ook leden kunnen zijn of worden van de zusterverenigingen. Eene principieel zich tegen deze motie verzettende minderheid acht haar een ongewenschte beperking van eigen rechten en vreest een verder voortgaan op dezen weg.

De vertegenwoordiging van het Genootschap in het Algemeen Bestuur van het T. v. T. is weer compleet.

In het nieuwe bestuur, dat straks zal optreden, zullen de heer J. Sanders Ezn. als Voorzitter en de heer P. H. Buisman als Secretaris fungeeren, terwijl de heeren A. L. J. C. van Hasselt als Vice-Voorzitter, de heer J. W. Switters als 2e Secretaris, wien ik hier nogmaals mijn dank uitspreek voor zijn gewaardeerden bijstand, en de heer J. J. Griffijn als penningmeester hunne posten opnieuw zullen bezetten. Mogen zij er allen veel voldoening in vinden!

M. DE BOER,
Secretaris.